

De eerste studente

Anna Maria
van Schurman

Pieta van Beek

Inhoud

Woord vooraf 7

Deel I · Anna Maria van Schurman vóór de stichting van de Universiteit Utrecht

---

- ① **'De geest-rijcke jonge dochter'** (1607-1636) 11
- Leven 11
  - De 'Republiek der Letteren' 26
  - Opleiding 33

Deel II · Anna Maria van Schurman en de Universiteit Utrecht 1634 · 1669

- ② **'Sol iustitiae illustra nos'**: de Utrechtse *Republiek der Letteren* 43
- De stichting van de Universiteit Utrecht 43
  - De eerste studente 53
  - Studies 58
  - 'De Utrechtse Republiek der Letteren' 90
- ③ **'O bloeme van het land'**: de Nederlandse *Republiek der Letteren* 99
- De 'Opuscula Hebraea Graeca, Latina et Gallica' 99
  - De 'Republiek der Letteren' 104
  - De Vrouwenrepubliek der Letteren in Nederland 141
  - Geletterde vrouwen in Nederland 147
- ④ **'Het pronksel van Euroop'**: de Europese *Republiek der Letteren* 155
- 'Drottning Kristina' 155
  - De Europese Republiek der Letteren 157
  - De Europese Vrouwenrepubliek der Letteren 175
  - Verschillen 194
  - De eerste studente 197

5	'Een wolk voor haar verstand?': <i>de breuk met Utrecht</i>	199
	Utrecht	199
	'Republiek der Letteren?'	205
	Vrouwenzaken	213
	'Respublica Labadiana'	214
	Epiloog	234
	Noten	241
	Literatuur en bronnen	252
	Register van persoonsnamen	266
	Over de auteur	270
	Illustratieverantwoording	271
	Colofon	272

De eerste studente

Anna Maria
van Schurman

Vraag een Nederlander wie de eerste studente in Nederland was en er zal steevast het verkeerde antwoord *Aletta Jacobs* klinken. Het was ruim twee eeuwen eerder dat Anna Maria van Schurman in 1636 de eerste vrouwelijke student was en niet alleen in Utrecht en Nederland, maar ook in heel Europa. Anna Maria van Schurman volgde aan de Universiteit Utrecht zowel privécolleges, als ook de openbare hoor- en dispuutcolleges in de letteren, geneeskunde, maar met name in de theologie. Ze dichtte in verschillende talen en schreef een verhandeling over het recht van de vrouw op studie. Haar boek *Opuscula Hebraea Graeca Latina et Gallica* beleefde verschillende herdrukken en trok internationaal de aandacht. Haar talenkennis was uitzonderlijk. Ze beheerste onder andere het Latijn, Grieks, Hebreeuws, Aramees, Syrisch, Samaritaans, Arabisch en het Ethiopisch. Van Schurman kreeg internationale bekendheid en werd zelfs het middelpunt van een Europees netwerk van geleerde vrouwen waarbinnen ook Birgitte Thott, Christina van Zweden, Marie Jars du Gournay, Bathsua Makin en Dorothea Moore een rol vervulden. Maar in 1669 verliet Anna Maria van Schurman tot verbijstering van velen de stad, kerk en universiteit van Utrecht en sloot ze zich aan bij de Labadisten, een radicale protestantse groepering. Over deze ommezwaai schreef ze in het Latijn haar autobiografie, de *Eukleria*. *De eerste studente: Anna Maria van Schurman (1636)* geeft een uitgebreid beeld van het leven van Anna Maria van Schurman, haar plek in de wetenschappelijke wereld van de zeventiende eeuw, haar rol in de *Republiek der Letteren* en de inhoud en invloed van haar publicaties in Nederland en Europa.

 MITGEVERIJ
matrijs

